

ЛАНДШАФТНА АРХІТЕКТУРА І ДЕКОРАТИВНЕ САДІВНИЦТВО

УДК 712.4

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ДЕКОРАТИВНОСТІ ТА СТАНУ НАСАДЖЕНЬ ПАРКУ У СМТ МАКАРІВ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

*Н.В. Гатальська, асистент,
Я.О. Лазаренко, студент*

Наведено дані щодо видового складу та вікової структури насаджень Макарівського міського парку. Оцінена індивідуальна декоративність і загальний стан насаджень у різні періоди вегетації та проаналізовано залежність між ними.

Міський парк, декоративність, стан, вікова структура насаджень.

Одним з основних напрямів поліпшення благоустрою парку є збереження та реконструкція насаджень, які утворюють основу об'ємно-просторової композиції садово-паркового об'єкта. Вивченню особливостей формування насаджень парків різного функціонального призначення приділялась увага з боку таких відомих вчених: О.Л. Липа [8], А.М. Гродзинський [3,4], І.Д. Родічкін [9, 10]. Особливого значення садово-паркові об'єкти набувають у невеликих населених пунктах де, вони виконують важливу рекреаційну функцію, а іноді набувають культурно-просвітницького значення. Одним з таких об'єктів є парк у смт Макарів Київської області.

Мета дослідження – комплексна оцінка декоративності та сучасного стану насаджень парку у смт Макарів Київської області. Для досягнення поставленої мети сформовані такі завдання:

- проаналізувати видовий склад та вікову структуру насаджень Макарівського парку;
- оцінити індивідуальну декоративність та загальний стан деревних рослин упродовж вегетаційного періоду;
- провести порівняльний аналіз показників індивідуальної декоративності досліджених рослин залежно від періоду вегетації;
- комплексно оцінити сучасний стан насаджень парку.

Методика дослідження. Дослідження проводили на території парку у смт Макарів Київської області упродовж 2009–2011 рр. Визначення видового та формового різноманіття деревних рослин проводили під час натурних обстежень шляхом подеревної інвентаризації. На підставі інвентаризаційних відомостей розподілили деревні рослини за методикою

А.Г. Воронова [2], який виділяє 6 вікових груп у поєднанні з таксаційними класами віку: підріст (1–20 років); напівдорослі (21–40 років); молоді (41–60 років); середньовікові (61–80 років); старіючі (81–100 років); старі (101–120 років). Індивідуальну декоративність оцінювали за візуальними спостереженнями у різні періоди вегетаційного періоду за методикою О.Г. Хороших та О.В. Хороших [11]. Загальний стан оцінювали за загальноприйнятною методикою [5]. У цьому разі кожну категорію дерев визначали за часткою недіючої або втраченої листової поверхні.

Результати дослідження. При аналізі особливостей формування насаджень парку, варто звернути увагу на відсутність багатовікових екземплярів дерев незважаючи на його тривалу історію [6] у складі насаджень. Це може бути пов'язано з неодноразовим переплануванням території парку. Відтак, достеменно відомо, що у 1935 році, за ініціативи райкому комсомолу, над річкою Здвиж молодь упорядкувала парк культури і відпочинку на місці колишнього панського маєтку [1]. Упродовж 1941–1945 рр. парк був знищений, а маєток зруйновано. У 1963 році парк було відновлено, а на його території влаштовано літню сцену, танцювальний майданчик, стадіон та багато інших функціональних елементів, притаманних паркам культури і відпочинку середини ХХ ст.

З 2005 року парком опікується громадська організація “Рідне місто”. Активісти висаджують дерева, прибирають територію. Внаслідок постійних перетворень та змін підпорядкування об'єкта у парку сформувалися різновікові насадження, які представлені 25 видами та 1 формою загальною кількістю 500 екземплярів [8]. Основна частина насаджень (близько 75 %), являє собою напівпідріст, дендрологічну основу якого становлять екземпляри *Aesculus hippocastanum* L., *Tilia cordata* Mil., *Acer saccharum* L. (рис.1). Ця група домінує у видовому відношенні (14 видів), але їй належить менше однієї четвертої насаджень. Основою підросту є екземпляри *Betula pendula* Roth., *Pinus silvestris* L., *Quercus rubra* L. Найменш численною групою віку є молоді дерева, як здебільшого представлені екземплярами *Fraxinus excelsior* L.

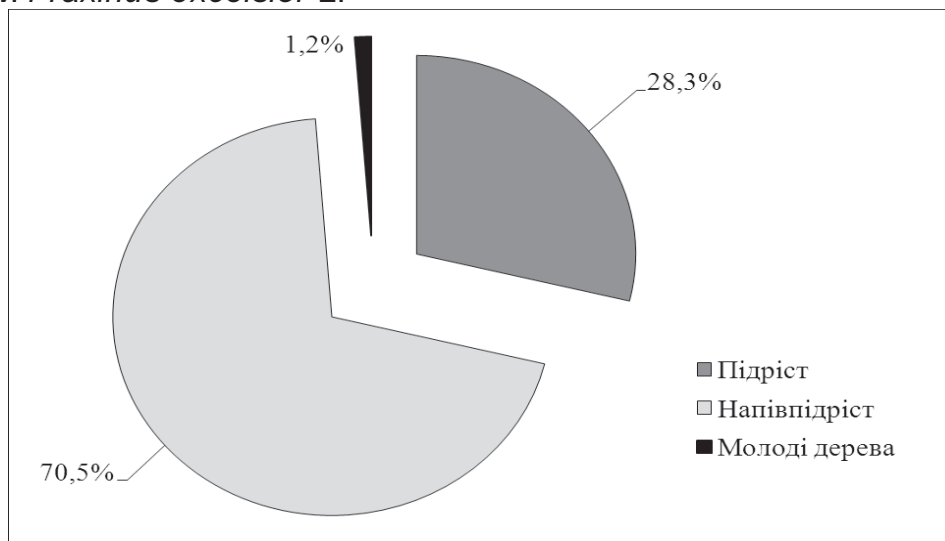

Рис. 1. Вікова структура насаджень Макарівського парку

Внаслідок проведення оцінки декоративності деревних рослин у різні періоди вегетації високі показники декоративності виявлені у травні-червні, зокрема встановлено, що у травні низькодекоративні екземпляри взагалі відсутні. Аналізуючи динаміку кількості декоративних насаджень варто зауважити, що їх кількість має значні зміни упродовж вегетаційного періоду – у межах від 100 % у травні до 46 % у вересні (рис. 2).

За результатами аналізу оцінки декоративності деревних рослин у травні виявлено, що переважна більшість видів представлена високодекоративними екземплярами, кількість яких знаходиться на рівні 75,5 %, решта – 24,5 % декоративними.

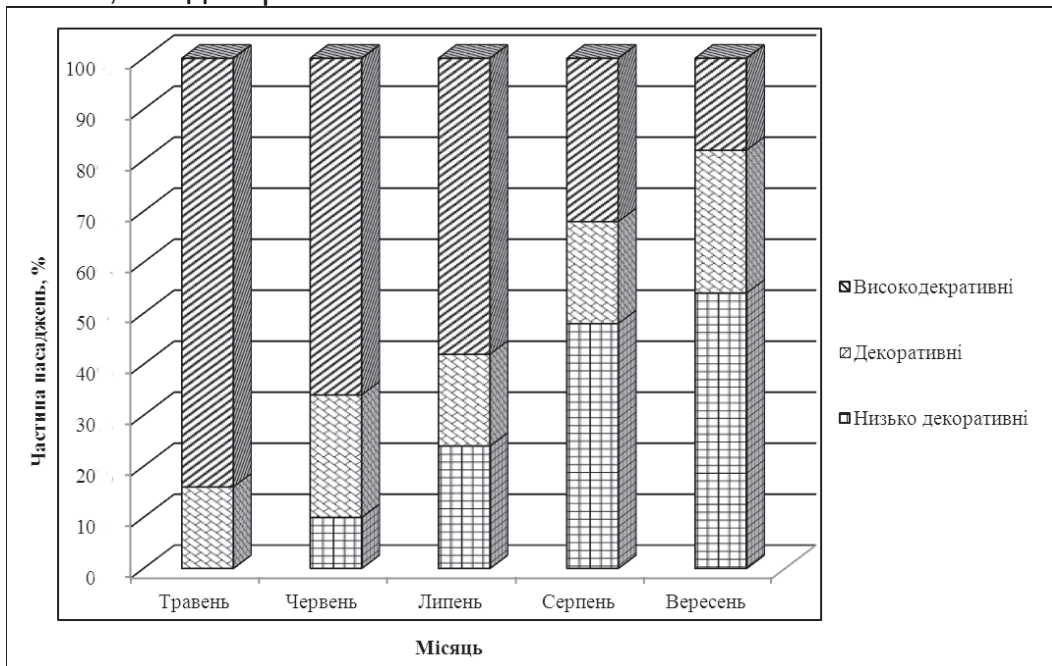

Рис. 2. Кількісне співвідношення декоративних насаджень упродовж вегетації

До найдекоративніших належать екземпляри *Pinus sylvestris* L. (39 балів), *Picea abies* Link. (35 балів) та *Aesculus hippocastanum* L. (34 бали). Найменш декоративними є екземпляри *Morus alba* L., *Fraxinus pennsylvanica* Marsh. та *Fraxinus lanceolata* Borkh. (рис. 3).

Упродовж наступних місяців декоративність знижується внаслідок пошкодження екземплярів окремих видів шкідниками та ураження збудниками хвороб. Зокрема, починаючи з другої декади червня, відмічено пошкодження екземплярів *Tilia cordata* Mill. шкідником *Eucallipterus tiliae* L., внаслідок чого частка недіючої листової пластинки становить 20–25 %. Відмінним для цього виду є відсутність пошкоджень більшої частини дерев (56,2 %).

Найбільший рівень ушкодження спостерігається у екземплярів *Aesculus hippocastanum* L., частка недіючої листової пластинки яких до вересня досягає 90–100 %. Окрім зазначених видів, загальний стан погіршується у таких видів, як *Rosa canina* L. та *Acer negundo* L. (рис. 4). Зокрема погіршення загального стану та зниження декоративності виявлено в усіх екземплярів *Rosa canina* L. внаслідок ураження збудником *Erysiphe*

graminis D., в результаті чого утворюється білий наліт на листках та спостерігається пригнічення росту рослини.

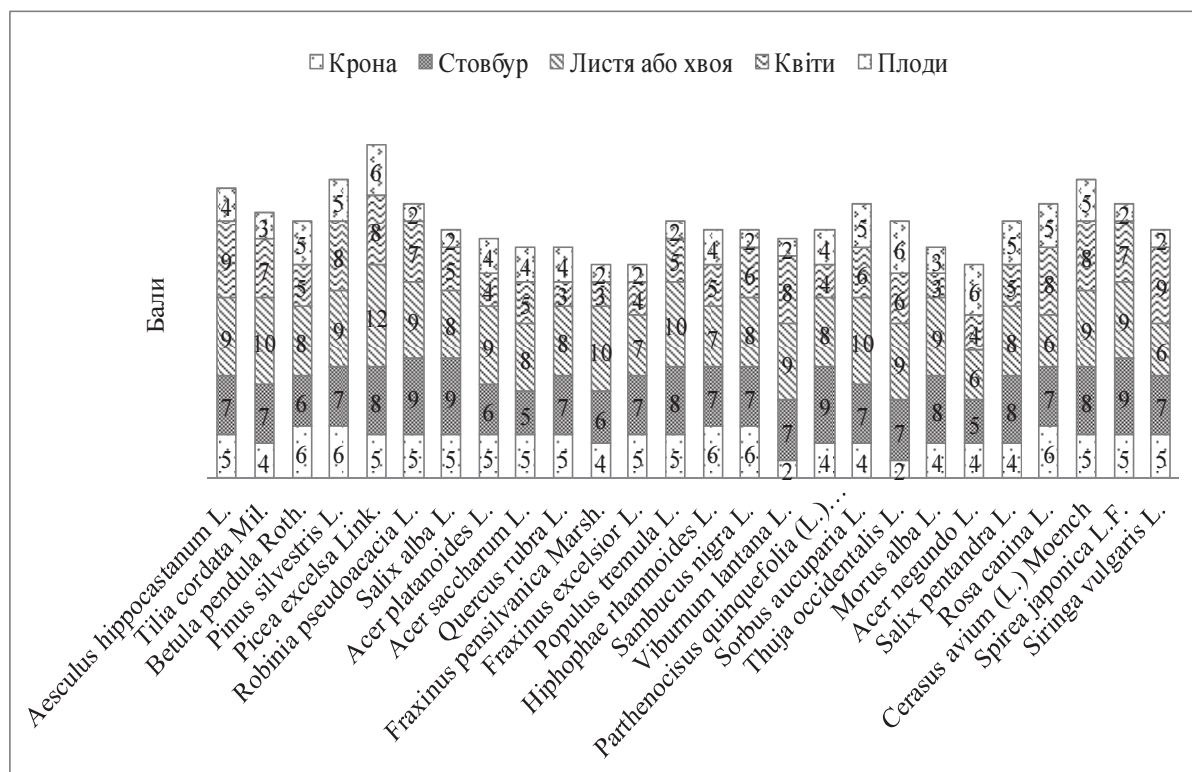

Рис. 3. Оцінка декоративності насаджень Макарівського парку у червні

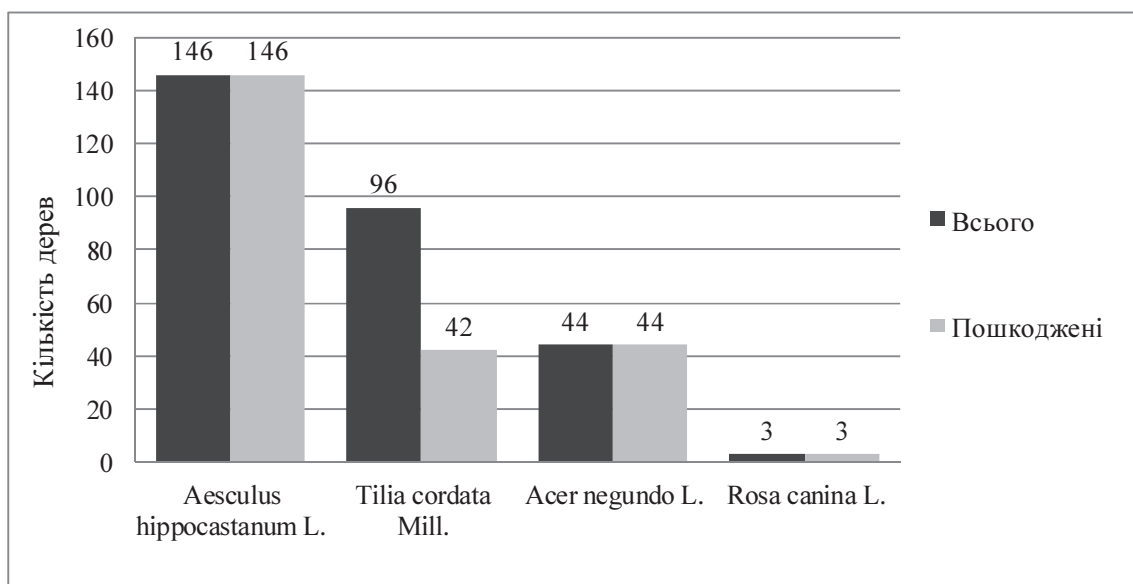

Рис. 4. Кількісні показники оцінки загального стану паркоутворюючих видів Макарівського парку

Висновки

Підсумовуючи комплекс досліджень декоративності та загального стану деревних рослин Макарівського парку необхідно зауважити, що найдекоративнішими насадження є у травні. Зниження декоративності на-

саджень спостерігається упродовж всієї вегетації і найнижчий рівень виявлено задовго до її закінчення (вересень), що пов'язано із погіршенням загального стану екземплярів *Ae. hippocastanum*, *A. negundo*, *R. canina*, *T. cordata*, які є дендрологічною основою внаслідок ушкоджень шкідниками та збудниками хвороб.

Список літератури

1. Ащенко Н. В. Нариси з історії Макарівського району / Ащенко Н. В., Букет Є., Нетреба Д.С. – К. : Логос 2006 р. – 416 с.
2. Воронов А.Г. Геоботаніка / Воронов А.Г. – М. : Высш. шк., 1973. – 384 с.
3. Гродзинский А.М. Роль старинных парков в интродукции и акклиматизации растений / А.М. Гродзинский // Сохранение и восстановление старинных парков : сборник научных трудов. – К., 1982. – С.8-14.
4. Гродзинский А.М. Состояние и вопросы восстановления старинных парков / А.М. Гродзинский // Сохранение и восстановление старинных парков : сборник научных трудов – К. : [б. в.], 1982. – С.20–47.
5. Кузнецов С.І. Екологічні передумови оптимізації вуличних насаджень Києва / С.І. Кузнецов, Ф.М. Левон, В.Ф. Пилипчик, М.І. Шумик // Питання біоіндикації та екології. – Запоріжжя : ЗДУ, 1998. – Вип.3. – С. 57–64.
6. Лазаренко Я.О. Історія створення та сучасний стан Макарівського міського парку / Я.О. Лазаренко // Тези доповідей Учасників Всеукраїнської студентської наукової конференції (м. Київ, 2011 р.) – К.: Видавничий центр НУБіП України, 2011. – С. 177–178.
7. Лазаренко Я.О. Характеристика насаджень міського парку в смт. Макарів Київської області / Я.О. Лазаренко // Тези доповідей Учасників Всеукраїнської студентської наукової конференції (м. Київ, 1 березня 2012 р.) – К.: Видавничий центр НУБіП України, 2012. – С. 176-177.
8. Липа О.Л. Визначні сади і парки України та їх охорона / Липа О.Л. – К. : Вид-во Київського державного університету, 1960. – 160 с.
9. Родичкин И.Д. Сады, парки и заповедники Украинской ССР / Родичкин И.Д. – К. : Будівельник, 1985. – 167 с.
11. Родічкін І.Д. Старовинні маєтки України: Книга-альбом / І.Д. Родічкін, О.І. Родічкіна. – К. : Мистецтво, 2009. – 384 с.
12. Хороших О.Г. Шкала комплексної оцінки декоративних ознак деревних рослин / О.Г. Хороших, О.В. Хороших // Наук.вісник УкрДЛТУ: Дослідження, охорона та збагачення біорізноманіття. – 1999. – Вип. 9.9. – 300 с.

Представлены данные видового состава и возрастной структуры насаждений Макаровского городского парка. Оценена индивидуальная декоративность и общее состояние насаждений в разные периоды вегетации и проанализирована зависимость между ними.

Городской парк, декоративность, состояние, возрастная структура насаждений.

The was given data on species composition and age structure of plantations Makarov city park. Thewas given estimation of individual decoration and general condition of plants in different vegetation periods and had been analyzed the relationship between them.

City park, decorative, state age, structure of stands.